

УДК 616.98:578.834]:316.72(497.11)(510)

DOI: <https://doi.org/10.22182/pr.6642020.1>

Оригинални научни рад

Сања Стошић

Институт за политичке студије, Београд

КРИЗА КОРОНАВИРУСА: УТИЦАЈ И ИМПЛИКАЦИЈЕ НА (ПРЕ)ОБЛИКОВАЊЕ КУЛТУРНО-ПОЛИТИЧКОГ ИДЕНТИТЕТА СРБИЈЕ И КИНЕ

I

Сажетак

COVID-19 је суочио све нације са мноштвом ситуација и проблемима који имају не само краткотрајне, већ и дуготрајне импликације на питања везана за политичко-економски, али и културни идентитет земаља захваћених пандемијом. Суочен са константним изазовима кризе изазване коронавирусом, свет је постао неизвесно место у коме су једино извесне промене. На основама претпоставке о међузависности које су последица глобалне повезаности, а које су директно повезане са актуелним кризама, у раду се анализирају бројне контроверзе у вези са геополитичким преобликовањем културно-политичког идентитета Србије и Кине. Циљ рада је да се овом питању приступи холистички, односно по принципу циркуларне узрочности, тако да се свака криза сагледа и као претња и као прилика за тумачење савремених питања националне безбедности и социјалне психологије у процесу прилагођавања

и изградње стратегије отпорности како Србије тако и Кине. Ипак, због преопширности теме, одговори Србије на актуелну кризу биће представљени у другом делу рада који ће бити накнадно објављен.

Кључне речи: коронавирус, COVID-19, криза, Србија, Кина, политичка култура

УВОД

Патогени агенси (микроорганизми) представљају велики ризик по јавно здравље и безбедност и одговорни су за појаву великог броја болести. Крајем 2019. године на пијаци у кинеском граду Вухану, где је регистрован велики број случајева упале плућа с непознатим узроком,¹ веома брзо је откривено да се ради о до тада непознатом вирусу, тј. респираторном синдрому вируса корона 2 или SARS-CoV-2, а болест коју он изазива постала је позната као COVID-19.²

Светска здравствена организација (СЗО) истакла је да већина оболелих има само благе симптоме сличне прехлади, док око 80% оболелих оздрави без потребе за болничким лечењем, а само један од шест пацијената се озбиљно разболи и због респираторне инфекције и акутног респираторног

---

1 Од 20. јануара 2020. године, у Кини је потврђен 201 случај пацијената са упалом плућа. У том циљу, оформљен је тим професионалаца из Националне здравствене комисије и кинеског центра за контролу и превенцију болести (CDC) којим је започета епидемиолошка и етиолошка истрага. Закључци до којих се дошло су следећи: 2019-nCoVс имају типичне одлике породице коронавируса (укупно их је око 40) и припадају реду *Nidovirales*, тј. фамилији *Coronaviridae* која обухвата две подфамилије које се даље класификују на 4 рода. Конкретно, у родове *Alphacoronavirus* и *Betacoronavirus* спадају вируси патогени по људе, а претпоставља се да су на човека пренети са слепих мишева директно или преко преносиоца (bat-SL-CoVZC45). Приступни број: MG772933.1, (сличност 87.99%). Типичне круничне честице 2019-nCoVс могу да се уоче помоћу трансмисионог електронског микроскопа (ТЕМ) техником негативног бојења (www.gisaid.org) (према: Wenjie and Wu 2020, 61-62).

2 Коронавируси су опште име за групу вируса, позитивних ланаца РНК, добијено на основу изгледа који асоцира на круну (лат. *corona*) због присуства гликопротеина у опни. У сваком случају, COVID-19 и SARS-CoV-2 нису исто, јер се COVID-19 односи на саму болест („d” од *disease* - болест) која је узрокована новим коронавирусом, док се SARS-CoV-2 односи на назив самог вируса. Подфамилија ортокоронавирина (*Orthocoronavirinae*) из породице коронавирида (*Coronaviridae*), реда *Nidovirales*, класификује се на четири рода: *Alphacoronavirus* или *alphaCoV*, *Betacoronavirus* или *betaCoV*, *Deltacoronavirus* или *deltaCoV*, и *Gammacoronavirus*, тј. *gammaCoV*. Даље се *betaCoV* дели на пет подврста или рода (према: Fook-Woo Chan et al 2013, 544-555).

синдрома бива прикључен на респиратор.³ Пренос инфекције са човека на човека одвија се углавном респираторним путем или тзв. капљичним, када долази до контакта са телесном течношћу зараженог (кијањем, додиривањем очију, уста, носа и сл.) (Lake 2020, 124-127). Ипак, крајем јануара 2020. године СЗО је прогласила међународну забринутост за јавно здравље поводом ширења вируса, а 11. марта 2020. године прогласила је глобалну епидемију коронавирусом.⁴

Иако је човечанство кроз историју преживело велики број епидемија и пандемија, попут куге, малих и великих богиња, еболе, туберкулозе, разних пандемија грипа и епидемије HIV-а које су однеле велики број живота, пандемија изазвана инфекцијом коронавируса (*Corona Virus Infectious 2019*) указала је на неодрживост постојећег глобалног друштвеног поретка, као и „сукоб грађана и државе”. Заправо, бројне реакције од марта 2020. као нпр. масовно отказивање летова од стране скоро свих авиокомпанија, јасно су најавиле слом глобалистичког система који је скоро половини светске популације континуирано омогућавао слободу кретања. Насупрот томе, маса људи је веома брзо мобилисана и транспортована у своје матичне државе, чиме је заправо стопа ширења вируса знатно увећана, као и степен пандемије. Истовремено, истакнута регионална и глобална представништва која су директно била усмерена ка сарадњи са матичним државама, нису налазила могућности да изађу у сусрет новонасталим потребама током кризе и помогну им у борби против вируса, већ су их чак и игнорисала.⁵

Са друге стране, наредбе и рестриктивне мере влада да грађани „буду одговорни и остану код куће”,⁶ затварање

3 Чак 90% грађана се лечи у кућном амбијенту, док је 10% на интензивној нези од чега само неких најтеже оболелих 5% пацијената мора да буде прикључено на респиратор. Уобичајени симптоми инфекције су: блага до висока температура (88%), сув кашаљ (68%), умор (38%), дијареја (4–30%), искашљавање (33%), губитак чула мириса (15–30%), бол у мишићима и костима (15%), главобоља и упала грла (14%), плитак дах (19%), дрхтавица (11%), запушен нос и мучнина (5%) (према: Марковић и др, 2020).

4 Тежи облик болести развијају особе старије од 55 година, мушког пола, са нарушеним имуним системом и већ постојећим медицинским проблемима, док су деца, млади и психофизиолошки здрави људи релативно имуни на инфекцију, односно најчешће је у питању асимптоматска инфекција чији су они даљи преносиоци.

5 Заправо, у јеку пандемије дошло је до глобалне борба за медицинску опрему и лекове. Осим највећих светских сила, и мале државе нашле су се у правој отимачини око набавке заштитне опреме.

6 За поједине социјалне категорије попут бескућника, миграната и здравствених радника

граница, увођење полицијског часа, ванредног стања и друге режимске мере попут обавезног карантина, држања одстојања, ношења маски, тестирања грађана и скраћивања радног времена разних објеката или потпуног укидања рада истих, само је истакло крхкост и нефункционалност друштвеног поретка у доба суочавања са кризом коронавируса, што је за последицу имало буђење неповерења великог дела грађана, па и бојкот одређених мера.

Чињеница је да се од самог почетка о самом вирусу није знало пуно, као ни да до данашњег дана извор вируса COVID-19 није са сигурношћу утврђен, због чега се још спроводе истраживања и трага за вакцинама и ефикасном терапијом. Наиме, од првог званичног случаја оболелог пацијента и идентификације епицентра заразе COVID-19, у јавности су актуелне разне претпоставке о пореклу и развоју вируса. Од класичне вирусолошке тезе да је вирус природно еволуирао, иако није познато које животињске врсте би могле да буду посредници у преношењу вируса SARS-CoV-2 са шишмиша на људе (He et al 2020, 719-725), до разних контроверзних научних студија и оптужби разних активистичких група широм света према којима је COVID експериментални вирус који је још 2019. у Америци однео знатан број жртава, али се то није истраживало, до тврдњи саме америчке администрације и Доналда Трампа да је у питању лабораторијски сценарио.⁷

Скорашње истраживање показало је да се SARS-CoV-2 везује за хем групе молекула хемоглобина који се налази унутар црвених крвних зрнаца (еритроцита) који су једини снабдевачи кисеоника свих ћелија у нашем телу. Свака од ових хем група чини молекуларни прстен или порфирин који садржи молекуле гвожђа које, у зависности од тога колико је организму потребно кисеоника, помаже у транспорту кисеоника кроз крвоток. Унутар људске ћелије, РНА генетички материјал коронавируса утиче на ћелију домаћина да ствара одређене протеине који нису део самог вируса, али нападају молекул хемоглобин у црвеним крвним ћелијама и одвајају гвожђе са последичном дисоцијацијом хем групе у порфирин који бива

потпуно је неодрживо.

7 Заправо први коронавирус откривен је још шездесетих година прошлог века, а епидемија SARS-а 2003. године, такође у Кини, а затим и MERS-а 2012. У Саудијској Арабији требало је да нас научи нечему.

заробљен протеинима вируса. Међутим, патогеност новог коронавируса још увек није у потпуности разјашњена, што је уједно и препрека ка развоју лекова који би омогућили лечење пацијената.

Наиме, напад оксидованог хемоглобина изазван протеинима вируса умањује количину хемоглобина који преноси кисеоник и угљен-диоксид. Осим тога, гликопротеин E2, протеин омотача, нуклеокапсидни фосфопротеин, ORF1ab, ORF7a, и ORF8 вируса имају способност да се вежу за порфирин, а вирусу је управо неопходна огромна количину профирина да би могао да опстане. Такође, ова студија је потврдила да неструктурни протеини вируса (ORF1ab, ORF10, and ORF3a) имају способност да истовремено поцепају 1-бета ланац, доводећи до разарања гвожђа из порфиринског прстена. Такав процес онемогућава уобичајени транспорт кисеоника, а ослобођено гвожђе у телу има веома токсичан ефекат, јер делује реактивно и доводи до оксидативних оштећења, упале ткива и коначно, отказивања органа. Како ослобођено гвожђе не може поново да се врати у хемоглобин и врши функцију преноса кисеоника, пацијент заправо умире због недостатка преносиоца кисеоника, тј. хемоглобина, а не директног отказивања плућа. Осим тога вирус напада ACE2 рецепторе плућног ткива, проузрокујући оштећења која доводе до упале, или тзв. цитокинске олује и развија се акутни респираторни дистрес синдром. Терапија на респираторима стога може још више да погорша стање пацијента, јер се у оштећено плућно ткиво упумпава кисеоник под притиском, а у самој крви једноставно нема довољно кисеоника, те се плућа пренапрежу и у покушају да дође до ваздуха пацијент умире као риба на сувом, те се оправдано може поставити питање исправности протокола везаног за COVID-19, односно лечења истог.⁸

8 Делови хем група везаних за Е протеин могу бити релевантни за проучавање високе инфективности, док хемови везани за Н протеин могу да буду повезани са репликацијом вируса. Резултати молекулског докинга показали су да су протеини orf1ab, ORF10, и ORF3a оријентисани ка нападу на 1-бета ланац хемоглобина, док неки структурни и неструктурни протеини могу да вежу порфирин. Деокихемоглобин (облик хемоглобина без везаног кисеоника) се показао као рањивији на вирус него оксидовани хемоглобин. Међутим, протеин ORF3a се показао као специфичан у смислу ненападања протеина крви обојеног у плаво, нормалног цитокрома Ц и пероксидазе. Ове информације послужиле су у истраживањима лекова са малим молекулима, односно лекова везаних за вирусне протеине молекуларним доковањем, те се дошло до закључка да неки антикнцерогени лекови могу да се повежу са хем групама гвожђа повезаним са протеинима ORF3a и Н. У односу на хидрохлорокин

Након прележане болести, мртви делови РНК и ДНК вируса нису заразни, те у периоду после 10–14 дана пацијент који је оздравио није заразан за околину и стога се и не тестира, јер се генетски материјал задржава у његовим дисајним путевима. У случају поновне инфекције пацијента који је раније оболео од вируса и оздравио, клиничка слика може значајно да варира, тј. да буде како лакша тако и тежа. Будући да још увек не постоји лек који би могао да спречи упалу плућа изазвану вирусом, епидемиолози и вирусолози константно раде бројна клиничка испитивања и испробавају велики број лекова не би ли открили противотров или комбинацију лекова која би била делотворна у сузбијању овог вируса. Осим стандардне процедуре и третмана лечења, једина нада за озбиљно оболеле јесте интензивна нега и повезивање пацијената на респираторе који одржавају ниво кисеоника у њиховим плућима све док се не опораве и буду у могућности да функционишу нормално. На основу идентификованих случајева оболелих из Вухана утврђено је да је време инкубације 3–7 дана, па до две недеље (Cascella et al, 2020).

У социолошком смислу, оваква ситуација створила је посебну атмосферу на глобалном нивоу која се неминовно очитује на формирање културно-политичких идентитета разних држава, па и самог светског поретка. Наиме, контрадикторна упутства СЗО, као и питање обавезне имунизације захтевају посебан аналитички приступ о чему ће свакако бити више речи у закључном делу рада. Истовремено, непобитна чињеница да је у читавој Европи највише особа преминуло управо у старачким домовима, те је култура страха од култа коронавируса и темељно неповерење у друштвене институције само природна и нормална реакција на енормни ниво стреса који карактерише глобално постмодерно друштво чији креатори, како се чини, ни сами нису баш били у стању да предвиде развој догађаја.

Између осталог, у свом говору на Институту за технологију Масачусетса (МИТ), 4. марта 2016. године, Кристин Лагард (*Christine Lagarde*), тадашња председница

и хлорокин, ремдесивир се показао као ефикаснији у погледу везивања протеина ORF3a, мада ниједан лек нема могућност повезивања гвожђа из порфиринског прстена са енвелоп протеином Е. Стога, комбинована терапија поменутих лековима може спречити везивање протеина вируса, а како још увек нема довољно клиничких података, њихова употреба би тек требало да буде експериментално верификована (према: Wenzhong and Hualan, 2020).

Међународног монетарног фонда под насловом „Демографске промене и економска добробит: улога фискалне политике” је рекла да ће се, осим Јужне Азије и Подсахарске Африке, други делови света, укључујући најнапредније и растуће економије, доживети значајну промену старосне структуре становништва. Старење популације ће имати далекосежне последице за економије, финансијска тржишта, социјалну стабилност и геополитику. Стога, уколико се нешто не предузме, јавни пензиони и здравствени системи на дуги рок неће бити одрживи (Lagarde, 2020). У том смислу, појава болести која немилице односи животе пензионера, делује као део неког већег, добро скројеног плана.

Истовремено, криза коронавируса изнедрила је праву пандемију (дез)информација. Наиме, основни проблем такве ситуације повезан је са чињеницом да штампу и главне вести пласирају готово искључиво званични медији у служби власти, а општепознато је да се у данашњем постновинарству стварност често преправља и медији генерално нагињу процесу причања прича, тј. фабриковању вести.⁹ Стога, данас сваки разуман и друштвено одговоран грађанин има обавезу да и буде истраживач, односно скептик који тежи преиспитивању медијски пласираних садржаја кроз призму непристрасности и свеобухватну анализу датог историјског, културолошког, социолошко-политичког, власничког и ауторског контекста. Прилика за овакво критичко преиспитивање у потрази за истином дата је грађанима захваљујући другим комуникационим каналима нових медија и онлајн издањима попут (Јутјуба, Твитера и других друштвених мрежа), као и појединим информативним и приватним каналима или блоговима који нису мејнстрим оријентисани и као такви дају прилику да се путем њих чују и различита мишљења и информације, често радикално супротстављене „званичним”.¹⁰

9 Феномен глобализације обликовао је и медијску културу која утиче на доживљај стварности не само на глобалном, већ и на регионалном и националном нивоу.

10 Пример који илуструје поменути ситуацију јесте и случај књижевнице Кели Броган која је иако је студирала психијатрију и дипломирала на Институту за технологију у Масачусетсу, јасно говорила о завери око Ковида-19, одбацивши доказе о опасности од вируса у земљама попут Кине и Италије. Осим тога, чак су и неки светски лидери имали властито мишљење о епидемији, промовишући одређене лекове, због чега је уведена политика „заштите од дезинформација” на Твитеру и Фејсбуку која се очитује у могућности уклањања наводно неподобних постова везаних за „неодговорно ширење информација” које утичу на „исправно

Оваква ситуација наметнула је од самог почетка не само сумње о пореклу вируса, већ и главну дилему која се односи на то да ли је криза коронавируса лаж или истина. Заправо, до данас актуелно питање је да ли је COVID-19 лабораторијски модификован вирус, тј. биолошки агенс или оружје. Такође, један део струке поставља питање како је могуће да је корона вирус изузетно лако преносив и као такав великом брзином се шири на све делове светске популације, али истовремено није праћен високом стопом смртности, што је једна од главних одлика вируса који су природно еволуирали и почели неконтролисано да се шире.¹¹

Иако је већи део научне фактографије о SARS-CoV-2 вирусу одбацио хипотезе о томе да је реч о вештачки створеном вирусу, вести о томе да је COVID-19 у ствари лабораторијски произведен истовремено чине део јавног дискурса и свакако једног дела струке.¹² Контрoверзне вести према којима не може бити речи о природном настанку SARS-CoV-2 вируса долазе из најразличитијих извора, а како су праћене тврдњом да је вирус настао као резултат вештачких генетских модификација, идеја о неодрживости касног капитализма и стварању новог светског поретка све већем броју грађана постаје прихватљива не као теорија завере, већ као реалност данашњице, посебно када се постави питање о токовима новца на релацији COVID-19 – WHO – фармацеутска индустрија, златна милијарда Била Гејтса и актуелни рат вакцина и реформа школства.¹³

Иако је криза коронавируса дефинитивно наша нова реалност, постоји и друга страна медаље, или боље речено

расуђивање” и понашање грађана у време кризе коронавируса.

11 Три најпознатија коронавируса и обољења која исти изазивају код људи су: SARS-CoV - SARS (*Severe acute respiratory syndrome*) који одликује стопа смртности од 10%; MERS-CoV - MERS (*Middle East respiratory syndrome*) за који је типична стопа смртности 35%; SARS-CoV-2 - COVID19 (*Corona virus infectious disease-19*) са стопом смртности од 2% до 10% (према: Марковић и др, 2020).

12 Француски нобеловац и вирусолог Лик Монтање (*Luc Montagnier*), који је 2008. године добио Нобелову награду за истраживање вируса HIV, изјавио је како је сигуран да је корона вирус створен вештачким путем. Наиме, COVID-19 произведен је у лабораторији у Вухану, специјализованој за истраживање коронавируса још током претходне деценије. У медицинском часопису *Pourquoi Docteur* Монтање је изнео тврдњу да су у геному COVID-19 присутни елементи HIV-а, па чак и маларије. У потрази за вакцином научници су највероватније у вирус убацили РНА из ХИВ-а.

13 Банке преко берзи и медија врше притисак да се СЗО инструкције прихвате, а како је велики број земаља задужен, таква ситуација се намеће као неминовна.

позадина дате реалности, која је много сложенија и повезује се са питањем која је њена функција, односно какав утицај и последице има пандемија када је у питању преобликовање културно-политичког идентитета грађана, као и самих држава. Оно што је на првом месту сигурно, јесте чињеница да је појава пандемије утицала на све аспекте егзистенције, од економско-политичког до целокупног миљеа свакодневних животних навика и културних пракси. Такође, потребно је имати у виду временски период трајања кризе коронавируса и специфичности његовог развојног тока у различитим државама. Криза коронавируса свакако је глобални феномен неоспорно повезан са све очигледнијом неодрживошћу неолибералног модела касног капитализма, а у раду је фокус стављен првенствено на Србију и Кину. Таквој одлуци допринело је више разлога, али главни почива управо на изградњи изванредних стратешких односа и солидарности између влада поменутих држава у време првог таласа пандемије.¹⁴ Осим тога, компаративна анализа културно-политичке традиције обеју земаља веома је специфична и као таква у ванредним околностима још је важнија као тема за проучавање у преобликовању њихових идентитета.¹⁵

Од првог званично регистрованог случаја зараженог пацијента крајем претходне године у Вухану па до данас уследила су још два таласа пандемије COVID-19. Процењује се да од почетка избијања епидемије, на светком нивоу број заражених вирусом SARS-CoV-2 превазилази 61,5 милиона, док се број жртава приближава цифри од 1, 44 милиона, а опоравило више од 39,3 милиона људи (Walker 2020).

14 Први потпредседник Владе Републике Србије и министар спољних послова Ивица Дачић, посетио је 26. фебруара 2020. Народну Републику Кину изразивши захвалност министру спољних послова Кине на гостопримству, али и жаљење због тешке ситуације у којој се налази Пекинг. Овом посетом Дачић је потврдио пријатељство Србије и Кине и истовремено најавио учешће председника Александра Вучића на Самиту Кине и земаља Централне и Источне Европе. Такође, утврђен је договор о одржавању билатералних односа и подршка Кине по питању очувања суверенитета и територијалног интегритета Србије, везаног за проблем Косова и Метохије, али и подршка Србије политици једне земље - Кине и два система када је реч о Хонгконгу и Макау, и ставовима Кине по питању Тајвана, Тибета, Синђијанга, као и кључни став о значају поштовања националних и државних интереса за сваку државу као чиниоца у међународном поретку (према: Влада Републике Србије, 2020а).

15 Појам идентитет води порекло од лат. речи *idem* - што значи исто и *identidem* - што значи поновљено. Стога, етимологија овог појма налаже да се нешто исто понавља, али упркос том понављању оно остаје исто. Свест о себи, тј. сопственом идентитету градиво искључиво на основу свести о односима појединца са „другим” (према: Халперн 2009, 6).

Интензитет и дужина трајања пандемије сигурно ће имати за последицу рецесију на глобалном нивоу, док ће мале и неразвијене државе наставити у смеру економског назадовања.

КУЛТУРНО-ПОЛИТИЧКИ РАЗВОЈ КИНЕ И СУОЧАВАЊЕ СА КОНТЕКСТОМ ПАНДЕМИЈЕ КОВИД-19 И „НОВЕ ЕРЕ”

За Кину се верује да је постојбина најстарије цивилизације о којој сведоче писани извори, са традицијом дугом више од шест хиљада година, Према мишљењу многих аутора, Кинези су сматрани супериорнијим у односу на друге азијске народе не само по свом интелекту, уметности и укусу за филозофију, већ и политици о којој су још од давнина били кадри да полемишу са скоро свим европским лидерима. Наиме, у кинеској традицији фигура цара постоји већ четири хиљаде година, без неких битнијих промена у законима, традицији, језику, па чак ни у начину одевања, а сама организација царства је доведена до савршенства. Овакав став преовладао је и код неких научника и великана модернијег доба који су дивећи се древној Кини изјавили како је најсавршенији тип људског рода развијен управо у старој Кини која је заправо изнедрила највиши ниво онога што се данас подразумева под универзалном културом. Ипак, кинеској цивилизацији није била својствена свест о јединству Азије или припадности кинеске цивилизације Истоку.

Сматрајући себе најсавршенијим и најцивилизованијим народом, Кинези се нису либили да у званичним документима пре 1860. године странце, тј. остатак познатог света називају једноставно јужним варварима. Наиме, развој кинеске цивилизације олакшало је благонаклоно географско окружење захваљујући рекама попут *Chang Jiang* или *Yangtze* (Јангцекјанг) и *Hoangho* или *Жуте реке* које са тибетског платоа теку ка Жutom мору, затим мноштва плодних долина и климатска разноликост. Природно, такви услови омогућили су развој пољопривредне производње, па се у јужној Кини узгајао пиринач, а у северној Кини житарице. У том смислу, географско окружење Кине утицало је и на њен друштвено-историјски развој.

Због величине океана који је опкољава, највиших планина и једне од најдужих пустиња,¹⁶ Кина је уживала у природној изолацији која јој је пружила не само осећај безбедности и трајности, већ и непроменљивости и дуговечности, а самим тим и природну способност трпљења и способност да се поднесе жртва. Стога, Кина је себе сматрала центром сопствене цивилизације или светом за себе, а своје царство је још називала *Tian huа* или *Средишње цветно царство* и *Средишње цветно народно царство*, или једноставно *Средишње царство*. Уопштено, у својој историји Кина је прошла кроз периоде примитивних, робовласничких и феудалних друштвених уређења. Уопштено, читав период древне Кине може се интерпретирати као време изградње темеља за велику државу, онакву каква је сада.

Са почетком Првог опијумског рата или Првог англо-кинеског рата (1839–1842) између Велике Британије и Кине дошло је до консолидовања различитих народа који су живели на територији Кине, али и европске хегемоније над Кином. Током тог процеса истовремено је дошло и до културно-политичког преображаја традиционалне Кине кроз сукоб источне и западне цивилизације.¹⁷ Иако су се кинески родољуби херојски борили против Енглеза, влада је политиком компромиса изгубила рат и 1842. Године пристала на тзв. Кинеско-енглески или Нанђиншки пакт, што је нарушило територијални интегритет земље, јер је Кина била приморана да потпише споразум који је Британцима предао Хонг Конг, доводећи земљу у полу-колонијални и полу-феудални статус.¹⁸ Истовремено, и друге државе, укључујући САД и Француску,

16 Тако нпр. планински венац Хималаја одваја Кину од Индије и остатка јужне Азије, док велика пустиња Гоби спречава продор у Кину са западне стране.

17 Захваљујући технолошкој модернизацији Европе, која је током XIX века достигла способност да производи робу по најјефтинијим ценама у свету, те је била принуђена да своје раднике плаћа мање од пуне вредности њиховог рада и стога се окрене империјалистичком освајању иностраних тржишта, у овом периоду дошло је до неминовног сукоба културних образаца и политичких интереса између старих и већ исцрпљених цивилизација попут занатлијске Азије и младих и ојачалих цивилизација индустријске Европе.

18 Наиме, Нанђиншким пактом, у коме су Британци перфидно избегли свако помињање опијума, не само што је острво Хонг Конг уступљено Британцима, већ су и кинеске царине снижене на 5%, уговорено је отварање 5 лука за страну трговину (Кантона, Амоја, Фучоуа, Нингпоа и Шангаја), као и плаћање одштете коју је Кина морала да плати за покриће трошкова рата и уништени опијум. Осим тога, одлучено је да у случају кршења закона британским држављанима суде искључиво британски судови.

добиле су примену екстратериторијалних права на своје трговце и држављане у Кини. Оваквим расплетом догађаја кинеска влада је изгубила „образ” пред страним непријатељем, чиме је започет неминован процес дезинтеграције старог режима. Другим речима, овај пораз који су Кинези доживели од Европљана уздрмао је њихово концепт *Средишњег царства* као супериорног и самодовољног цивилизацијског миљеа. Истовремено, оваквим развојем догађаја многи мислиоци Кине почели су да се окрећу проучавању Европе тражећи у њој узор за преображај сопствене државе.

У периоду 1856–1860 разбуктава се Други опијумски рат, јер су 1854. године Британци захтевали да Нанкинг легализује увоз опијума и отвори све своје луке за трговину, а у немилосрдној борби за профитом Британцима и Французима придружиле су се и Америка и Русија које су приморале Кину да потпише Тјенђиншки пакт и Пекиншки пакт. На овај начин, још више је нарушен суверенитет Кине која је изгубила још својих територија. Истовремено, страни непријатељи проширили су своју моћ над свим приморским провинцијама и на доњи и средњи ток реке Јангцекјанг, скоро у потпуности колонизујући Кину. Стога, током друге половине XIX века владајући слој све више почиње да нагиње вестернизацији. Наиме, у периоду 1860–1890 јављају се замци капитализма и формира се слој кинеске националне буржоазије, док начин живљења све више бива подржан принципом „учи од странаца да би ојачао”, Излаз из вишевековне стагнације и сиромаштва у коме се нашао Кина која је несумњиво више векова пре Европе поседовала све техничке предуслове за настанак индустријализације (Perry 1979, 521-540) почео је да се тражи у искуству Европе и јасно израженом култу „учити од Европе” и „учити од Запада” (Jichuang 2009, 527). Међутим, кинеска национална буржоазија имала је амбивалентан став према агресивном капитализму Запада и док је са једне стране прижељкивала револуцију, истовремено је била веома попустљива према непријатељу.

У том смислу, иако је кинески пролетеријат настао још пре буржоазије, тачније око 1840. године, и имао снагу да постане носилац револуције, то се није десило, већ су процеси транзиције капитализма у империјализам и националне кризе продубљени због охрабрених европских сила које су поведене

овим лаким победама још жешће наставиле да распарчавају кинеску територију. Тако је 1860. године Русија присвојила територију северно од Амура и источно од реке Усури; 1883. године избио је кинеско-француски рат који је 1885. омогућио Французима да под изговором смрти једног мисионара присвоје Индокину; Јапан је изненада 1894. године напао суседну Кину, чиме је избио први кинеско-јапански рат који је окончан након годину дана. Јапанци су присвојили Формозу (Тајван), одузели Кореју од Кине и окупирали је 1910. године, свеједно намећући Кини ратну одштету. Поставивши услов да Кина плати одштету Јапану, Русија је онемогућила Јапану да заузме и острво Лиаотунг и тако успела да га након три године присвоји за себе. Са друге стране, убиство два мисионара послужило је Немачкој као повод да 1898. године заузме острво Шантунг. Ови ратови су јасно указали на поцепаност територијалног интегритета Кине која у том моменту није имала снаге да се одбрани од империјалистичких тежњи великих страних сила, чији циљ се сводио на добијање концесија и бескрупулозно распарчавање некада великог царства моћне владе на сопствене „сфере утицаја”, да би потом уживали у повластицама које ће им омогућити развој сопствене трговине и рударску експлоатацију. Вођен амбицијом да задржи сопствену интересну сферу неокрњеном, Јапан се удружио са Америком захтевајући „систем отворених врата”, што је подразумевало да док год се не признају одређене сфере интереса, свим државама би морало да се дозволи да тргују у Кини под једнаким условима, односно да царинске и транспортне таксе морају да буду исте за све.¹⁹

Прва кинеска буржоаска револуционарна група основана је 1894. године под називом Друштво за обнову Кине. Заправо, по завршетку кинеско-јапанског рата 1895. године, национална буржоазија Кине постала је нова политичка снага земље. Разни реформисти, у жељи да зауставе даље пропадање Кине, окренули су се развијању капитализма, покренувши 1898. године програм тзв. Реформе 100 дана.²⁰ Тадашња царица-

19 Амерички одговор био је куповина Филипина 1898. године, чиме је јасно осигурана њена позиција учешћа у трговини у Кини (према: Djurant 1995, 395).

20 Изненадна инвазија Јапана на Кину и непосредно пљачкање Европљана након победе Јапанаца пробудили су рађање покрета који је желео да осавремени Кину како би била у стању да се одупре Западу, због чега су припадници покрета подржавали јапанско окретање

мајка Циси, у историји позната као „Царица удова” или Стари Буда (Djurant 1995, 395), била је припадница старе феудалне струје и у циљу слома реформистичког покрета наредила је организовање војног пуча. Међутим, иако је овај покрет доживео неуспех, утицао је на националну свест Кинеза и њихов идеолошки преображај.

Међу одређеним Кинезима који су се декларисали као побуњеници, познати као „Песница у име правде и слоге” или „Боксери”, јавио се отпор према прозападним идејама и амбиција да свргну царицу и владајућу династију. Међутим, царица је успела да убеди вође побуњеника да свој бес и акцију преусмере ка страним непријатељима, те су они затражили избацивање свих странаца из Кине и вођени слепим бесом увијеним у обланду радикалног патриотизма, 1900. године организовали су тзв. Боксерски устанак током кога су убили велики број хришћана у многим деловима Кине. Овај устанак имао је за циљ супротстављање империјализму и подстицање родољубља код својих сународника. Истовремено, као такав, Боксерски устанак је ослабио планове империјалистичких непријатеља везане за распарчавање Кине, али је утицао и на пропадање реакционарне владавине династије Ђинг.

Испровоцирана Боксерским устанком, 1900. године војна алијанса осам земаља –Енглеске, Русије, Јапана, Француске, Немачке, Америке, Италије и Аустроугарске – напала је Кину, због чега је кинеска влада морала да потпише пакт са овим државама, као и са Белгијом, Холандијом и Шпанијом. Савезници су пораженој Кини одредили да плати одштету од 330.000.000 долара, а део тог износа су касније Кини слале САД, Велика Британија, Русија и Јапан, под условом да се добар део тих средстава употреби ради школовања кинеских студената на универзитетима држава финансијера. Ова, тзв. великодушност, испоставила се као најефикаснији механизам за отварање старе Кине. У том контексту, почетком XX века буржоазија све више прихвата идеје које долазе са Запада,

---

Западу, односно пут мирне вестернизације који је подразумевао увођење западњачких обичаја; реформу школства у коме би се уместо старих конфичијанских класика усвајала научна култура и технологија Запада; изградњу железница и фабрика, као и тежњу за стицањем индустријског богатства; реформу армије и морнарице у циљу њеног јачања и супротстављања свим суседима који настоје да експлоатишу и удруженим снагама униште Кину.

оснивају се револуционарне групе, а широм земље избијају устанци.

Уједно, тада почиње и доба модерне историје Кине која траје све до оснивања Народне Републике Кине 1. октобра 1949. године и почетка периода социјалистичке револуције и изградње земље. У том смислу, модерна историја Кине дели се на период старе (1840–1919) и нове демократске револуције (1919–1949). Наиме, републиканци су остали на власти све до 1949. године када власт преузима кинеска комунистичка партија која проглашава Народну Републику Кину. Националисти на Тајвану формирали су своју власт, прогласивши Републику Кину. Иако Тајван настоји да задржи своју независност, политички неспоразуми између Кине и Америке по том питању не јењавају, но тада је већ добар део кинеске интелектуалне елите доживео промену свести, схвативши да је културолошко разумевање непријатеља моћно оружје у његовом разоружавању. Најснажније осећање које и данас постоји у Кини је одбојност према странцима, али је и истовремено најснажнији процес у Кини данас имитирање странаца. Иако је Кина свесна тога да декадентни Запад не заслужује то улагивање, свесна је и да реалност модерног времена намеће избор између индустријализације и технолошког напретка или враћања у статус потчињеног. Другим речима, док је у прошлости Исток био оно што се не мења, у модерном добу једина константа на Истоку постала је промена. Историјски посматрано, најконзервативнија нација постала је најодлучнија и најефикаснија у преображају геополитичке реалности. Промовишући политичко јединство нације, Влада подсећа грађане на историјско наслеђе и агресивну колонијалну политику страних сила, а при томе креира нову реалност у којој је Кина центар новог глобалног светског поретка (Jinping 2017: 6, 17, 21-22, 51-54). Са друге стране, западне глобалистичке елите све више гледају у Кину као на средство за постизање својих циљева. Са њихове тачке гледишта САД губе значај и наслућује се трансфер финансијске моћи попут онога који се одиграо у првој половини XX века од Лондона ка Њујорку. Због тога наративи кинеског руководства и гласноговорника глобалистичких елита почињу да се подударaju.

ОДГОВОР КИНЕ НА ПОЈАВУ КОРОНАВИРУСА

Као никада раније у историји, слобода кретања доведена је до врхунца управо са развојем идеје о глобалистичком друштву и човеку као „грађанину света”. Међутим, управо такав начин живота потпомогао је екстремно брзом ширењу коронавируса целом планетом. Иако се Кина издвојила као колевка епидемије, веома брзо је дошла до изражаја њена спремност да се избори са новом пошашћу данашњице, а остатак света јасно је увидео зависност од ове „глобалне фабрике”.²¹ Наиме, Кина је не тако давно била погођена епидемијом вируса SARS, али у том периоду то није била Кина каву данас знамо.²² Свет се променио и сада се пандемија не посматра као једна од несрећа које периодично погађају човечанство, већ је праг осетљивости на исте порастао, тј. иако су људи мање отпорни, држава има више средстава него икад.

Након откривања више повезаних случајева упале плућа непознатог порекла у Вухану, Централни комитет Комунистичке партије Кине и Државни савет покренули су национални одговор на ванредну ситуацију. Основана је Централна руководећа група за одговор на епидемију и Заједнички механизам за превенцију и контролу Државног савета. Генерални секретар Си Ђинпинг (*Xi Jinping*) лично је усмерио и применио рад на превенцији и контроли и затражио да превенција и контрола избијања COVID-19 буде главни приоритет владе на свим нивоима. Премијер Ли Кекианг (*Li Zhixiang*) био је на челу Централне руководеће групе за епидемијски одговор и отишао је у Вухан да прегледа и координира превентивни и контролни рад релевантних одељења и провинција (аутономних регија и општина) широм земље. Потпредседник владе Сун Цхунлан (*Sun Chunlan*), који је радио на првим линијама борбе у Вухану, водио је и координирао превенцију и контролу ситуације на терену.

---

21 Епидемија и њене последице су јасно показале зависност света од Кине и тамошњих фабрика у чијим рукама лежи буквално целокупна фармацеутска индустрија. Наиме, када су лекови и фармацеутски материјал у питању, поједине велике западноевропске земље јасно су схватиле да не смеју себи да дозволе да зависе од Кине чак 80% до 85%.

22 САРС се појавио крајем 2002. године у Кини, а у раздобљу од осам месеци 33 државе су пријавиле више од 8.000 случајева заразе вирусом САРС-а. Тада је од САРС-а умрла у просеку једна од десет заражених особа (према: Рајковић 2020).

Мере превенције и контроле примењују се брзо, од раних фаза у Вухану и другим кључним областима провинције Хубеј, до тренутне објављивања свеукупне националне епидемије. Предузета је у три главне фазе, са два важна догађаја која дефинишу те фазе. Прво је COVID-19 уврштен у законски извештај заразних болести класе Б и прекограничних заразних болести за које се предвиђа карантин 20. јануара 2020. године, што је означило прелаз са почетног делимичног приступа контроли, на свеобухватно усвајање различитих мера контроле у складу са законом. Други догађај био је када је Државни савет, 8. фебруара 2020. Године обзнанио Обавештење о нормализовању производње и обнављању производње у предузећима, што је указивало на то да је кинески национални рад против епидемије ушао у фазу свеукупне превенције и контроле епидемије, заједно са нормализовањем друштвених и економских активности.

Током ране фазе избијања епидемије, главна стратегија била је усредсређена на спречавање извоза случајева заразе из Вухана и других приоритетних подручја провинције Хубеи и спречавање увоза случајева заразе из других провинција; општи циљ био је контрола извора заразе, блокирање преноса и спречавање даљег ширења. Механизам одговора покренут је мултисекторским укључивањем у заједничке мере превенције и контроле. Влажне пијаци су затворена и уложени су напори да се идентификује зооноски извор. Информације о епидемији су пријављене СЗО 3. јануара, а читаве секвенце генома вируса COVID-19 подељене су са СЗО 10. јануара. Формулисани су протоколи за дијагнозу и лечење COVID-19, надзор, епидемиолошка испитивања, управљање блиским контактима и лабораторијска испитивања, а спроведене су и релевантне надзорне активности и епидемиолошка испитивања. Развијени су комплети за дијагностичко тестирање, а тржнице дивљих животиња и живине стављене су под строге мере надзора и контроле.

Током друге фазе избијања, главна стратегија била је смањење интензитета епидемије и успоравање повећања броја заражених. У Вухану и другим приоритетним областима провинције Хубеи фокус је био на активном лечењу пацијената, смањењу броја смртних случајева и спречавању извоза заразе.

У другим провинцијама фокус је био на спречавању увоза, сузбијању ширења болести и спровођењу заједничких мера превенције и контроле. На националном нивоу су пијаце дивљих животиња и објекти за узгој дивљих животиња затворени. Дана 20. јануара, COVID-19 је класификован у категорију заразних болести као класа Б и успостављени су карантини на границама и саобраћајним чвориштима где се проверава температура, узимају изјаве о здравственом стању, итд. у складу са законом. Вухан је 23. јануара приступио строгој примени ограничења у саобраћају. Побољшани су протоколи за дијагнозу, лечење и превенцију и контролу епидемија, а појачана је и изолација заражених и лечење.

Предузете су мере како би се обезбедило лечење свих случајева, а блиски контакти су изоловани и стављени под медицинско посматрање. Остале спроведене мере су укључивале продужење празника Пролећног фестивала, контролу саобраћаја и контролу транспортних капацитета како би се смањило кретање људи; отказане су и активности масовног окупљања. Информације о епидемији и мерама превенције и сузбијања редовно су објављиване. Појачано је обавештавање о здравственим ризицима и здравствено образовање; координирана је расподела медицинских средстава, изграђене су нове болнице, коришћени резервни кревети и пренамењене одговарајуће просторије како би се обезбедило лечење свих случајева; уложени су напори да се одржи стабилна понуда роба и њихових цена како би се осигурало несметано функционисање друштва.

Трећа фаза борбе против кризе коронавируса била је усредсређена на смањење броја повезаних случајева, темељну контролу епидемије и успостављање равнотеже између превенције и контроле епидемија, одрживог економског и социјалног развоја, централизованог руковођења, стандардизованих смерница и спровођења политике засноване на научним доказима. За Вухан и друга приоритетна подручја провинције Хубеи, фокус је био на лечењу пацијената и прекиду преноса вируса, са нагласком на конкретне кораке за потпуно спровођење релевантних мера за тестирање, пријем и лечење свих пацијената. Усвојен је приступ превенције и контроле заснован на ризику са диференцираним мерама превенције

и контроле за различите регионе земље и провинције. Мере су појачане у епидемиолошки ризичним областима и на високоризичним јавним местима. Примењене су и нове технологије попут употребе „биг дата” модела и вештачке интелигенције (АИ) за лоцирање здравствено ризичних контаката и управљања здравствено ризичним групама. Све провинције пружиле су подршку Вухану и приоритетним областима провинције Хубеи у настојању да брзо зауставе ширење болести и обезбеде правовремени клинички третман. Побољшана је предшколска припрема, а рад је настављен у фазама и издато је шеснаест серија владиних обвезница укупне вредности од 1.000 милијарди јуана (што је око 144,76 милијарди америчких долара). Здравствене и социјалне услуге пружале су се радницима који се враћају на посао, циљано и све на једном месту. Нормалне социјалне операције обнављају се постепено; популарише се знање о превенцији болести ради побољшања јавно здравствене писмености и вештина; спроводи се свеобухватан програм хитних научних истраживања за развој дијагностике, терапије и вакцина, одређивање спектра болести и идентификовање извора вируса (World Health Organization 2020).

РЕЗУЛТАТИ ОДГОВОРА КИНЕ НА ПОЈАВУ КОРОНАВИРУСА

У Кини, где је идентификован нови вирус, живот се веома брзо, за мање од два месеца, вратио у нормалу, а власти су показале способност да брзо реагују на нове случајеве заразе и да уђу у траг свима путем разних метода. За успех Кине у борби против кризе коронавируса увелико је заслужан одговор на решавање ствари након прекида „локдауна” - конкретно, способност тамошњих власти да прати случајеве широм земље те благовремено информисање власти кад год постоји могућност појаве новог скупа зараза.

Једна од техника којом се служе власти јесте софистицирани систем кодова сортираних по бојама помоћу којим се прати кретање људи. За улазак у многе просторе потребно је да особа има зелени код и њему одговарајући QR код. То је омогућило регионалним властима да ставе

одређено подручје под кључ или по потреби спроведу масовно тестирање. То се недавно видело на примеру града Чингдао где је за око недељу дана тестирано више од десет милиона људи, а након што је пријављено 12 локалних трансмисија вируса.

Улазак у Кину из иностранства такође је строго ограничен, а осим строгих мера карантина за све путнике, задржавању вируса под контролом помогло је и придржавање хигијенских прописа које су власти строго надзирале и спроводиле масовне пропагандне кампање. Наиме, Кина је остала у стању високе приправности чак и након враћања у релативно нормално стање. Власти су у сваком тренутку показале способност да брзо реагују на нове случајеве заразе и да уђу у траг свима путем разних метода, а слични напори уложени су у Јужној Кореји, Јапану и другим деловима источне Азије.

Како се наводи у извештају СЗО, основа је проактивни надзор, врло брза дијагноза и изолација, ригорозно праћење и карантин блиских контаката и изузетно висок степен разумевања и прихватања тих мера од стране становништва. Резултат свега тога је да ја економија је у успону, нових епидемијских таласа нема, а нови случајеви су углавном „увезени”.

Кина је у забележила најбржи економски раст већ другом кварталу 2020. и истакла свој брзи опоравак од пандемије, а исти резултат је поновила и у трећем кварталу текуће године. Омогућена су масовна путовања унутар земље, па је тако за празник Дан Народне Републике Кине, који се прославља у периоду око 1. октобра, преко 600 милиона Кинеза било на путовању.²³

ОСТАЛЕ ЗЕМЉЕ

Овде ћемо показати колики је успех Кина постигла у борби против коронавируса у односу на друге земље. Природно је да упоредимо Кину са оним земљама које имају значајан економски потенцијал. Из тог разлога смо узели чланице групе Г20. У наредној табели ћемо видети да је број преминулих по милиону становника у Кини од неколико десетина до неколико

²³ Од укупног броја становника 1.439.323.776 и тестираних 160.000.000, регистрован је укупан број заражених случајева 86.512, од чега је број преминулих 4.634, што на милион становника своди број преминулих на 3 (према: Worldmeter 2020).

стотина пута мањи него у другим земљама (са изузетком Јапана и Јужне Кореје). Величину овог успеха треба да сагледамо и кроз призму чињенице да је Кина била прва на удару.

	Укупан број заражених	Укупан број преминулих	Број преминулих по милиону становника	Популација
Италија	1.564.532	54.363	900	60.424.985
Велика Британија	1.605.172	5.803	853	68.032.876
Аргентина	1.413.375	38.322	845	45.365.935
САД	13.610.357	272.254	821	331.801.570
Бразил	6.290.272	172.637	810	213.180.600
Мексико	1.090.675	104.873	810	129.487.827
Француска	2.208.699	52.127	798	65.333.164
Европска унија	11.274.036	256.654	578	443.868.263
Јужна Африка	785.139	21.439	360	59.614.459
Канада	36.481	11.976	316	37.877.982
Русија	2.242.633	39.068	268	145.960.348
Немачка	1.041.970	16.377	195	83.894.487
Саудијска Арабија	356.911	587	168	35.034.907
Турска	578.347	13.373	158	84.710.846
Индија	9.393.039	136.733	99	1.385.567.591
Индонезија	527.999	16.646	61	274.708.709
Аустралија	27.885	907	35	25.620.988
Јапан	142.068	2.074	16	126.315.793
Јужна Кореја	33.375	522	10	51.287.431
Кина	86.501	4.634	3	1.439.323.776

ПОМОЋ ДРУГИМ ДРЖАВАМА И ПРЕДЛОГ МЕРА ЗА ИЗЛАЗАК ИЗ КРИЗЕ

Важно је истаћи да је Кина по избијању епидемије у остатку света, пружила помоћ многим државама, укључујући ту и чланице ЕУ, у медицинској опреми и материјалу.²⁴ Поред материјалне помоћи, многим земљама је упућена и финансијска помоћ. Кинески лекари су обишли многе земље, помажући својим знањем и искуством везанима за епидемију коронавируса. Такође, током састанка Светске здравствене организације одржаног у мају ове године, кинески председник Си Ђинпинг изјавио је да ће Кина ставити на располагање своју вакцину као „глобално јавно добро”. Тиме је Пекинг јасно одвојио своју политичку агенду од Америке која се није прикључила резолуцији СЗО према којој би вакцину требало ставити на располагање „фер и праведно”.

Одељење државног фармацеутског дива *National Pharmaceutical Group (Sinopharm)* и *Sinovac Biotech* развијају три вакцине у склопу државног програма. Четврту вакцину развија *CanSino Biologics* и њена употреба у кинеској војсци одобрена је у јуну. Синофарм је рекао у јулу да би његова вакцина могла бити спремна за јавну употребу до краја године након завршетка треће фазе испитивања. У међувремену, упркос игнорисању руске вакцине *Спутњик 5* од стране Запада и пропаганде која се против Русије води, кинеске власти се нису либиле да затраже од Русије вакцину уколико иста прође све тестове и покаже се делотворном.

ЗАКЉУЧАК

Криза коронавируса 2019–2020. године изазвана је инфекцијом коронавирусом SARS-CoV-2 коју карактеришу пратећи симптоми респираторних инфекција и тежак облик

²⁴ Након што се ширење вируса успорило, у Кини је у 82 државе послала помоћ: тестове, респираторе, заштитну одећу. У почетку је Кина била тзв. жртвени јарац, тј. окривљена за ширење пандемије, па су Кинези оптуживани да су изазвали националну катастрофу у Италији. Међутим, испоставило се да се Кина појавила у Италији као спасилац, јер је послала 300 лекара и стручњака који су несеквично поделили своје искуство са италијанским здравственим радницима којима је оно било хитно потребно, а донирала је и тоне санитарског материјала, због чега је Италија званично заузела став да прижељкује сарадњу са кинеским стручњацима на међународном нивоу.

акутног респираторног синдрома, као и других болести које изазива овај вирус. Пандемија је започела као епидемија изазвана вирусом у Вухану, главном граду провинције Хубеи у Кини, у децембру 2019. године, а прерасла је у јавно здравствено стање од међународног значаја.

Сходно наведеном, COVID-19 се заправо може посматрати као метафора времена у коме живимо, где се обичан човек осећа као марионета у систему у коме се не зна ко вуче konce, али се јасно пропагира индивидуална одговорност и сав терет кризе сваљује на појединца. Заправо, оваква ситуација промовише културно-политички систем надржаве који би да влада светом, али ван националног контекста, што води ка процесу апсолутне дехуманизације која у крајњој линији може у потпуности да уруши постојећи светски поредак. Наиме, у индивидуалистичком свету савременог човека који уместо суперега има полицајца и безперспективну реалност, личности попут Била Гејтса (*Bill Gates*) које су уједно и највећи финансијери и промотери вакцина против новог вируса (Porta 021, 2020) нуде човечанству нов модел живљења заснован на виртуалном функционисању путем онлајн куповине, образовања на даљину и дружења и упознавања уз физичку дистанцу и помоћу друштвених мрежа.²⁵

У својој борби са новонасталом кризом коронавируса, Србија и Кина су дефинитивно сачувале идеју колективног идентитета, што се најбоље види из указане међусобне подршке и сарадње током првог таласа пандемије. Наиме, упркос потпуно различитим културним идентитетима, обе државе су сачувале изражену свест о друштвеној одговорности и усвојиле су нове модалитете живљења ради очувања система. Но, као што смо већ напоменули, дубља анализа и поређење културно-политичке праксе Кине и Србије у времену борбе са кризом коронавируса и утицајем исте на (пре)обликовање политичке културе Србије биће предмет анализе у другом делу рада накнадно објављеном.

---

25 Колико је заиста могуће говорити о дружењу и упознавању људи на овакав начин сматрамо крајње дискутабилним.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Влада Републике Србије. 2020а. „Солидарност и пуна подршка Србије НР Кини”, 26.02.2020. <https://www.srbija.gov.rs/vest/446835/solidarnost-i-puna-podrska-srbije-nr-kini.php>.
- Марковић, Снежана и др. 2020. „Коронавируси у интеракцији са хуманим геномом-микробиомом-виромом“, *Природно-математички факултет, Крагујевац*. https://www.pmf.kg.ac.rs/pub/3d2a030edec89653a09a351878e505a0_04282020_102958/koronaviromi.pdf 09/09/2020.
- Пешић, Милена и Сања Стошић. 2019. „Критичка анализа дискурса и политика”, *Српска политичка мисао*, бр. 3/2019, Београд: Институт за политичке студије
- Рајковић, Мирослав. 2020. „Дијалог људског мозга и компјутера“, *Планета*. <http://www.planeta.rs/48/06ТВ1.htm>.
- Халперн, Катрин. 2009. „Изградња идентитета” , у: *Идентитет(и): појединац, група, друштво*, ур. Халперн Катрин и Жан-Клод Руано-Борбалан. Београд: Клио
- Cascella, Marco et al. 2020. “Features, Evaluation and Treatment Coronavirus (COVID-19)”, Treasure Island: StatPearls Publishing. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK554776/>.
- Chan, Jasper Fuk-Woo et al. 2013. “Interspecies transmission and emergence of novel viruses: lessons from bats and birds”, *Trends in microbiology*, Vol. 21, No. 10, 2013: 544-555. doi:10.1016/j.tim.2013.05.005.
- Djurant, Vil. 1995. *Istorija civilizacije 1: Istočne civilizacije*. Београд: Народна knjiga-Alfa.
- Feng He, Yu Deng and Weina Li. 2020. “Coronavirus disease 2019: What we know?” *Journal of Medical Virology*, Vol. 92, No. 7: 719-725. doi: <https://doi.org/10.1002/jmv.25766>, pdf. 04/09/2020
- Hu, Jichuang. 2009. *A Concise History of Chinese Economic Thought*. Beijing: Foreign Languages Press.

- Jinping, Xi. 2017. “Secure a Decisive Victory in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects and Strive for the Great Success of Socialism with Chinese Characteristics for a New Era”, speech delivered at the 19th National Congress, 18 October 2017. http://www.xinhuanet.com/english/download/Xi_Jinping's_report_at_19th_CPC_National_Congress.pdf.
- Lagarde, Christine. 2020. “Demographic Change and Economic Well-being: The Role of Fiscal Policy”, *International Monetary Fund*. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sp030416>
- Lake, Mary A. 2020. “What we know so far: COVID-19 current clinical knowledge and research”, *Clinical Medicine*, Vol. 20, No 2/2020.
- Perry, Anderson, 1979. *Lineages of the Absolutist State*, London: Verso.
- Portal 021. 2020. „Bil Gejts: Život će se vratiti u normalu kada se ispune dva uslova“, 13.10.2020. <https://www.021.rs/story/Info/Region-i-svet/255725/Bil-Gejts-Zivot-ce-se-vratiti-u-normalu-kada-se-ispune-dva-uslova.html>.
- Wenjie, Tan and Wu Guizhen. 2020. “A Novel Coronavirus Genome Identified in a Cluster of Pneumonia Cases — Wuhan, China 2019–2020”, *China CDC Weekly*, Vol. 2 / No. 4, January 20, 2020, Chinese Center for Disease Control and Prevention.
- Wenzhong, Liu and Hualan Li. 2020. “Covid-19: attacks the 1-Beta Chain of Hemoglobin and Captures the Porphyrin to Inhibit Human Heme Metabolism”, *ChemRxiv*, China: Sichuan University of Science & Engineering. doi: <https://doi.org/10.26434/chemrxiv.11938173.v9> , pdf. 07/09/2020
- Worldmeter. 2020. “Covid-19 coronavirus pandemic”. <https://ipv6.worldometers.info/coronavirus>.
- World Health Organization. 2020. “Report of the WHO-China Joint Mission on Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)”, 16-24.02.2020. <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/who-china-joint-mission-on-covid-19-final-report.pdf>.

Sanja Stošić

Institute for Political Studies, Belgrade

THE CORONAVIRUS CRISIS: IMPACT AND IMPLICATIONS ON RECONSTRUCTION OF SERBIAN AND CHINA'S POLITICAL AND CULTURAL IDENTITY

I

Resume

In this paper we discuss the impact and implications that the crisis caused by COVID-19 has on transformation of the Chinese political culture related to China's change and ambition to displace the United States as the leading world power, as well as on the Serbian political cultural identity related to its change in *policy* framework amidst the ongoing pandemic war. However, due to the *complexity of the topic*, the second part of the research related to the analysis of President Vučić's *response* to the *coronavirus* pandemic and the full results of the research that embody the Serbian political culture will be published shortly. Also, by the politics of prevention, we interpreted firstly the possibility of scientific prediction and the capacity for controlled government intervention in social life. In that sense, we recognised that a range of public health measures including physical distancing, isolation, quarantine, hand washing, wearing masks, the temporary closure of public spaces, testing and contact tracing is surely necessary to control the COVID-19 pandemic despite the possible collective orientation in a distinctive 'epidemic psychology' that can activate other crises like those of *mental health* conditions (such as *generalised anxiety and depression*) and is rooted in the fundamental properties of human interaction and especially within a 'fractured society' Additionally, in this part of

research we also addressed the questions related with “new era for socialism with Chinese characteristics” proclaimed by Xi Jinping in October 2017. It is clear that since Xi Jinping formally ascended to power in 2013, China has been entering the second, and current, stage of nation-promoting, with the goal of “building group cohesion and group loyalty for purposes of the well-known superior “China Model”. The idea of a China-centric, integrated global order whose interconnectedness is underpinned by China’s standards and “wisdom” is central to Xi Jinping’s vision of “Common Destiny” in the New Era. The initiative of building a community with a shared future is inspired by the traditional Chinese philosophy that reflects profound thinking on the future of mankind and embodies a spirit of humanity. In other words, countries may cooperate on mutual interests while preserving not only their diverse “social systems and development paths” but also, implicitly, a certain reserve and separation. The premises of a Community of “Common Destiny”, moreover, include a major departure from the past through “One Belt, One Road”, which seeks to build “policy, infrastructure, trade, financial, and people-to-people connectivity” linking China and maritime and continental Asia, Africa, Europe, Oceania, Latin America, and the Arctic. Today, mankind has become a close-knit community of common destiny shaped by the coronavirus disease 2019 (COVID-19). International interests are highly convergent and nations are all mutually dependent on one another in order to prevent or reduce transmission of COVID-19 infection. In our concluding remarks, we stress that actual questions evaluate China’s possibility to seek an alternative global order and its nature in comparison with the role of the United States today, as well as the impact of the Communist Party of China’s (CCP) ideology and its invocation of “Chinese culture” on China’s ambitions to displace the United States as the leading world power. Likewise we outlined that the most important change is, change in behaviour and attitude of China.

Evidently, China has moved away from its policy of self-restraint. Now, it does not shy to engage in “tit-for-tat” encounter. The new strategy is changing the rules of game and accelerating the process of change. The recent events suggest that China and USA will engage in a furious competition to secure their positions and interests at global level, which will affect the global order and individual countries. It will put pressure on countries to take a side; especially on the developing countries like Serbia which will be under more pressure to accept the newest version of Chinese, American or Russian vaccine. Thus, national identity will exert a significant impact on both the Chinese and Serbian domestic political trajectory and foreign relations.

Keywords: Corona virus, COVID-19, the crisis, Serbia, China, political culture

---

* Овај рад је примљен 15. новембра 2020. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 22. новембра 2020. године.